

OTÁZKY A ODPOVĚDI

1. Jaká je historie a současnost emigrace Vietnamců do ČR?

Prvními Vietnamci v ČR byly takzvané chrastavské děti – váleční sirotci, o které se v 50. letech staral dětský domov v Chrastavě. **Ve větší míře k nám Vietnamci přicházeli hlavně v rámci spolupráce socialistických zemí v 70., v menší míře pak v 80. letech jako studenti a učni. Vietnam měl tehdy zájem o vyučení mladých lidí v technických oborech, aby mohli po návratu pracovat na poválečné obnově země.** Velká část studentů zde po sametové revoluci zůstala a v 90. letech se za nimi přistěhovali i další členové rodiny. V té době Vietnamci podnikali především jako trhovci. Po roce 2000 začali úspěšní starousedlíci otevírat kamenné prodejny a do České republiky proudilo množství pracovníků s nižší kvalifikací, aby pracovali v továrnách. Tato nekontrolovaná migrace vyústila během ekonomické krize v sociální problémy, protože většina z později přichozích přišla kvůli krizi o práci. Došlo ke zvýšení kriminality a stát musel přistoupit k repatriaci Vietnamců bez práce. V současnosti je získání víza do ČR pro Vietnamce velmi obtížné a důležitou roli hraje faktor slučování rodin. Vzhledem k situaci na pracovním trhu se jedná o příchodu dalších pracovníků z Vietnamu, tentokrát ovšem na základě kvalitnější legislativy. V ČR žije oficiálně kolem 63 000 Vietnamců (skutečný počet je spíše vyšší).

2. S jakými předsudky a stereotypy o Vietnamcích se setkáváme v českém prostředí?

Hovoříme-li o Vietnamcích, **setkáváme se u české většiny stále s předsudky a stereotypy.** Zejména u starších ročníků přetrvává představa Vietnamců jako trhovců, i když tržišť už je opravdu jen pár. Je to stereotyp z 90. let, kdy většina opravdu pracovala na tržištích, následně se však komunita začala orientovat na kamenné obchody, nehtová studia a v poslední době i na bistra a restaurace. Češi se často chovali a někdy stále chovají k Vietnamcům přezíravě a povýšeně. Běžně slyšíme pojmenování, která jsou rasistická, což si velká část lidí ani neuvědomuje, tak moc jsou zažitá (rákosník, vietnamčík, čong apod.). Setkáváme se s tykáním a povýšeností. Současně ale **vietnamská komunita zaujímá pozici tzv. modelové menšiny, která je tolerována a předkládána jako vzor či ideál pro jiné.** Typická je dichotomie typu: Vietnamci jsou pracovití – Romové nikoli. Toto vnímání podporuje začlenění dětí vietnamských migrantů, které se zde buď narodily, nebo přijely v dětském věku. Často mají velice dobré výsledky ve škole, platí za dobře vychované, pilné, pracovité atd. Samozřejmě se to zdaleka netýká všech vietnamských dětí, ale mají tuto nálepku. Kromě toho jsou ty úspěšné často zobrazovány v médiích, čímž se posiluje dojem, že vietnamské děti jsou všechny takové, což není pravda.

3. Pracuje stále většina Vietnamců žijících v ČR ve večerkách nebo jako trhovci?

Ne, trhy byly fenoménem 90. let, kdy Vietnamci využili díry na trhu a byli schopni dodat zboží, o které byl v republice zájem – jako např. levná elektronika, levný textil atd. Je důležité si uvědomit, že v 90. letech zde neexistovaly obchody s levným oblečením typu H&M či C&A a na tržištích nakupovali skutečně téměř všichni. Většina vietnamských migrantů první generace, tedy těch, kteří do ČR přijeli v dospělém produktivním věku, se stále živí podnikáním, nicméně už nikoli na trzích, ale ve večerkách, bistrech, nehtových salonech atd. Jejich děti se však mnohdy živí úplně jinak, často samy podnikají v nejmodernějších odvětvích, v nejrůznějších start-upech, IT nebo moderních bistrech, bývají zaměstnány v mezinárodních firmách a zastávají zcela běžná povolání, která vystudovaly (lékaři, kadeřníci, automechanici, mluvčí, kuchaři atd.). To je rozdíl oproti jejich rodičům, u nichž často přetrvává velká jazyková bariéra.

4. Jak vypadá nová generace mladých Vietnamců žijících v ČR?

Generace mladých Vietnamců (Čechovietnamců, tedy Čechů s vietnamskými kořeny) je velice odlišná od generace svých rodičů. Přijeli z Vietnamu v dětském věku nebo se v ČR narodili, jako malí mnohdy trávili čas s tzv. **českými babičkami**, které se o ně staraly, zatímco jejich rodiče pracovali na trhu nebo v obchodě. Naučili se tak nejen velice dobře česky, ale také poznali české tradice, zvyky, svátky, kuchyni atd. Tato instituce českých chův stále existuje, ale už ne v takové míře jako dříve, a to mimo jiné kvůli strachu ze „ztráty kořenů“, které se starší generace začala obávat. Jejich děti totiž ovládají češtinu často mnohem lépe než vietnamštinu (je to pochopitelné vzhledem k času, který tráví s českými vrstevníky ve škole a v českém prostředí) a mezi nimi a rodiči začala vznikat kulturní propast a vzájemné nepochopení. Často si tito mladí Vietnamci říkají „banánové děti“, metafora banánu má odkazovat na jejich identitu: „žlutý vnějšek“ (asijský vzhled) vs. „bílý vnitřek“ symbolizující jejich evropské myšlení. Opět jde o stereotypní označení, mladí Vietnamci rozhodně nejsou nějaká „banánová“ homogenní masa. Naopak je tato skupina velice různorodá, s různým postojem ke své identitě, původu atd. Dnes jsou vietnamské děti běžnou součástí školních či školských kolektivů a českým spolužákům už ani nepřijdou exotické. V ČR vyrůstá už třetí generace, tedy děti, jež se rodí těm, kteří se zde narodili nebo přijeli v útlém věku.

5. Jak složité je vycestovat z Vietnamu?

Na rozdíl od modelu bývalého východního bloku **není pro běžné Vietnamce vycestování problém, pokud ovšem mají dostatek finančních prostředků**. Poměrně běžné jsou pro ně zejména cesty po okolních státech v jihovýchodní Asii. **V případě cesty na Západ bývá obtížné získat vízum**. Např. dostat se do ČR na návštěvu přátel či dovolenou je kvůli obstrukcím české strany téměř nemožné. Občanští aktivisté se ve Vietnamu často ocitají na černé listině a bývají jim zabavovány cestovní doklady bez udání důvodu. Mladí aktivisté, kteří se vzdělávají v zahraničí, prodlužují své pobyty mimo Vietnam, protože jim po návratu může být odebrán pas, čímž je jim znemožněno se v zahraničí dále vzdělávat či pokračovat v advokační činnosti. Vietnamcům, kteří žijí v zahraničí a jsou režimu nepohodlní, bývá naopak odpírán návrat do vlasti, takže například řada českých Vietnamců nemůže navštívit své příbuzné, zúčastnit se pohřbu některého z rodičů atp.

6. Co je důvodem odchodu Vietnamců z vlastního státu a kde se nejčastěji usazují?

V první řadě je to vidina lepšího živobytí. Ženy z venkova se často provdávají do Koreje, Číny nebo na Tchaj-wan. Venkovští muži odcházejí do okolních zemí jako levná pracovní síla. V obou případech vystěhování často končí vykořisťováním. Vietnamská občanská společnost se proto mimo jiné zabývá informačními kampaněmi mezi venkovským obyvatelstvem a podporou obětí domácího násilí či vykořisťovaných pracovníků doma i v zahraničí. **Na Západ putují převážně lidé s vyšším vzděláním či s rodinnými vazbami v příslušné zemi, kde se pak věnují zejména podnikání**. V minulosti byla zásadní příčinou emigrace válka, dalšími faktory jsou míra korupce, znečištění životního prostředí, možnosti vzdělávání atd. Jednotlivé zahraniční komunity jsou velmi rozdílné, např. Vietnamci v USA jsou proslulí svým antikomunismem, neboť jejich první generace jsou především přívrženci bývalé Republiky Vietnam, kteří museli na konci války uprchnout. Ve Francii jsou mnohé vietnamské rodiny usazeny už od koloniálních dob. V Česku se jedná vesměs o lidi ze severního Vietnamu, kteří k nám přicházeli na základě RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci).

7. Jaký je současný režim ve Vietnamu?

Ve Vietnamu vládne **komunistická strana**, která svým odpůrcům a kritikům nedovoluje přílišnou neposlušnost. Ti bývají odsuzováni k vysokým trestům ve vězení. **Vietnam není svobodná ani demokratická země**. Chybí zde funkční sociální systém a bez peněz, rodiny a známých toho člověk málo zmůže. To jde ruku v ruce s velice **dravým kapitalismem** – co člověk nevybojuje, nemá a u státních orgánů nemůže čekat přílišné zastání. Korupce a byrokracie jsou obrovské. **Ke zhoršení situace z hlediska lidských práv došlo po sjezdu komunistické strany a následných volbách v roce 2016**. Komunistická strana

překonala vnitřní rozpory a odhodlala se k silnějšímu potlačování občanské společnosti, což se ještě zintenzivnilo po nástupu Donalda Trumpa do Bílého domu. Byl přijat represivní zákon o kybernetické bezpečnosti, kritizované paragrafy trestního zákona zůstaly navzdory jeho novelizaci zachovány a mnohé potřebné zákony nebyly schváleny, či vůbec předloženy, takže represivní činnost policie nezřídka zůstává v šedé zóně. **Řada prominentních aktivistů byla zatčena a bezprecedentní tresty představují odnětí svobody až na dvacet let.**

Vietnam je podle *žebříčku Reportérů bez hranic* osmý* nejnesvobodnější stát, co se týče svobody médií. Všechna média v zemi podléhají přísné cenзуře. Zahraniční internetová média i blogy disidentů jsou blokovány firewallem či napadány hackery ve službách tajné policie. Na sociálních sítích jsou pod tlakem státních orgánů blokovány účty aktivistů. V období protestů bývají sociální sítě zcela nepřístupné.

*Žebříček Reportérů bez hranic je dostupný zde: <https://rsf.org/en/ranking>.

8. Čím se vietnamský režim odlišuje od toho čínského?

Čína je pro Vietnam velkým vzorem, kádři se do Číny jezdí školit, mnohé vietnamské zákony jako by byly od Číňanů opsány přes kopírák. **Nicméně rozdíl tu jsou. Čína je pro Vietnam zároveň hrozbou, takže cítí nutnost se vůči ní v některých oblastech vymezovat.** Ve Vietnamu je státní moc více distribuovaná, a to mezi 3–4 nejvyšší státní představitele, kterými jsou předseda vlády, předseda národního shromáždění, prezident a generální tajemník komunistické strany. Po smrti prezidenta v roce 2018 převzal jeho úlohu generální tajemník, takže je zde patrná tendence k větší konsolidaci moci. **Žijící představitelé si na rozdíl od čínského prezidenta nebudují kult osobnosti – ten zůstává vyhrazen Ho Či Minovi*.** Režim je ve srovnání s tím čínským méně radikální a nemá k dispozici takové finanční a technologické prostředky na potírání disentu jako Čína. Vietnam například nedokázal zřídit alternativní sociální sítě, jejichž obsah by mohl snadno cenzurovat. Etnické a hlavně náboženské minority jsou v některých oblastech silně utlačovány, avšak na rozdíl od Číny naštěstí nelze hovořit o genocidě. **Vietnam není světová velmoc, takže musí dělat ústupky, protože potřebuje podporu Západu proti čínským územním nárokům**, pod tlakem mezinárodní kritiky tak přistupuje k propouštění vězňů svědomí do exilu na Západě, je zavázán mezinárodními obchodními dohodami k úpravám legislativy a respektování práv pracujících atd.

*Ho Či Min (1890–1969) byl vietnamský vůdce a prezident, který si už za svého života vybudoval silný kult osobnosti, který po jeho smrti ještě zesílil.

Otázky vypracovali:

Jan Komárek, vietnamista

Marta Lopatková, vietnamistka

Použité zdroje:

<http://sea-l.cz/cs/clanky/posts/historie-imigrace-z-vietnamu-do-ceskych-zemi/>

<https://thediplomat.com/2019/01/vietnams-controversial-cybersecurity-law-spells-tough-times-for-activists/>

<https://freemuse.org/news/vietnam-popular-music-and-censorship/>

<https://www.thevietnamese.org/>

Odkazy:

Asijatka – blog o Vietnamcích a Česích autorky Do Thu Trang

<https://asijatka.cz/dothutrangblog/>

Jsme banánové děti

<https://magazin.aktualne.cz/jsme-bananove-deti/r~7daad216f68411eaa6f6ac1f6b220ee8/>

Banánové děti, které propadly designu. V Česku roste silná generace tvůrců s vietnamskými kořeny

<https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/bananove-deti-ktere-propadly-designu-v-cesku-roste-silna-generace-tvurcu-s-vietnamskymi-koreny>

Vietnamec v práci a na českém úřadě aneb Cizincům se netyká, spot Centra pro integraci cizinců

<https://www.youtube.com/watch?v=fSAdTy8AA8Q>

Amnesty International

www.amnesty.cz/vietnam

Babylon Revue

babylonrevue.cz/tema/vychodniasie/

Civil Rights Defenders (ENG) – několik článků o vietnamských disidentech

crd.org/category/asia/vietnam-en/

Deník Referendum – články od Mai Nguyenové, která se zabývá děním ve Vietnamu z perspektivy demokracie a lidských práv

denikreferendum.cz/author/1604

Human Rights Watch (ENG)

www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/vietnam

Reporters Sans Frontiers – Reportéři bez hranic (ENG)

rsf.org/en/vietnam

The Vietnamese (ENG) – nezávislý neziskový online magazín založený skupinou vietnamských aktivistů a nezávislých žurnalistů

<https://www.thevietnamese.org/>

Doporučená literatura:

HLAVATÁ L. a kolektiv: Dějiny Vietnamu. NLN – Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2008.

Poslední aktualizace: 11/2025